

Åsikter om EU-medlemskapets konsekvenser 1997–2010

Sören Holmberg [SOM-rapport nr 2011:6]

Information om den nationella SOM-undersökningen

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför varje höst sedan 1986 en nationell frågeundersökning – *Riks-SOM* – i syfte att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder på temat samhälle, politik och medier (förkortningen SOM står för *Samhälle Opinion Medier*). Data samlas in via postala enkäter, och varje undersökning genomförs under i huvudsak samma förutsättningar för att resultaten från de olika åren ska vara jämförbara.

SOM-institutet är ett samarbete mellan tre forskningsenheter vid Göteborgs universitet: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Statsvetenskapliga institutionen samt Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS). En rad forskningsprojekt medverkar i Riks-SOM-undersökningen – flertalet med förankring i någon av dessa tre institutioner, men även externa projekt deltar regelbundet.

Resultaten från Riks-SOM-undersökningarna redovisas i årliga publikationer där de medverkande forskarna presenterar analyser baserade på de senaste resultaten, med fokus, där det är möjligt, på långsiktiga opinions- och medietrender. Information om Riks-SOM-undersökningen 2009 finns publicerad i Nilsson, Åsa (2010) "Den nationella SOM-undersökningen 2009", i Holmberg, Sören & Lennart Weibull (red.) *Nordiskt ljus*. SOM-institutet, Göteborgs universitet, Göteborg.

Undersökningens uppläggning

Riks-SOM-undersökningen har sedan starten 1986 genomförts i form av en postenkät riktad till ett systematiskt sannolikhetsurval av Sveriges befolkning. Från och med 2009 års undersökning är åldersintervallet 16–85 år.¹ Utländska medborgare har ingått i urvalet sedan 1992 (se tabell 1).

Omfattningen av undersökningen har ökat efterhand både vad gäller antalet frågor och antalet svarspersoner. Från och med 2009 utgör Riks-SOM-undersökningen i själva verket tre parallella riksrepresentativa delundersökningar, vilka baseras på ett urval om vardera 3 000 personer, dvs. totalt 9 000 personer. Datainsamlingen för de tre formulären genomförs under identiska förutsättningar. I Riks-1 är frågornas tonvikt på politik och samhälle; Riks-2 har tonvikt på frågor om medier och kultur; Riks-3 på livsstil och hälsa. Ungefär en femtedel av frågorna är gemensamma för samtliga tre formulär.

Den fråga om det svenska EU-medlemskapets konsekvenser som ligger till grund för merparten av redovisningarna i föreliggande rapport ingick i Riks-1-formuläret.

Fältarbetet för *Riks-SOM* följer i huvudsak samma upplägg år från år. Huvuddelen av datainsamlingsarbetet genomförs under hösten. Enkäten skickas ut i slutet av september månad. Under resterande del av fältperioden genomförs successivt en serie påminnelseinsatser postalt och per telefon. Fältarbetet avslutas senast under januari/februari månad. Redan vid novembers utgång har i allmänhet drygt 90 procent av dem som slutligen kommer att medverka skickat tillbaka sin enkät.

---

¹ I Riks-SOM 2000–2008 var åldersintervallet 15–85 år; 1992–1999 15–80 år; 1986–1991: 15–75 år.

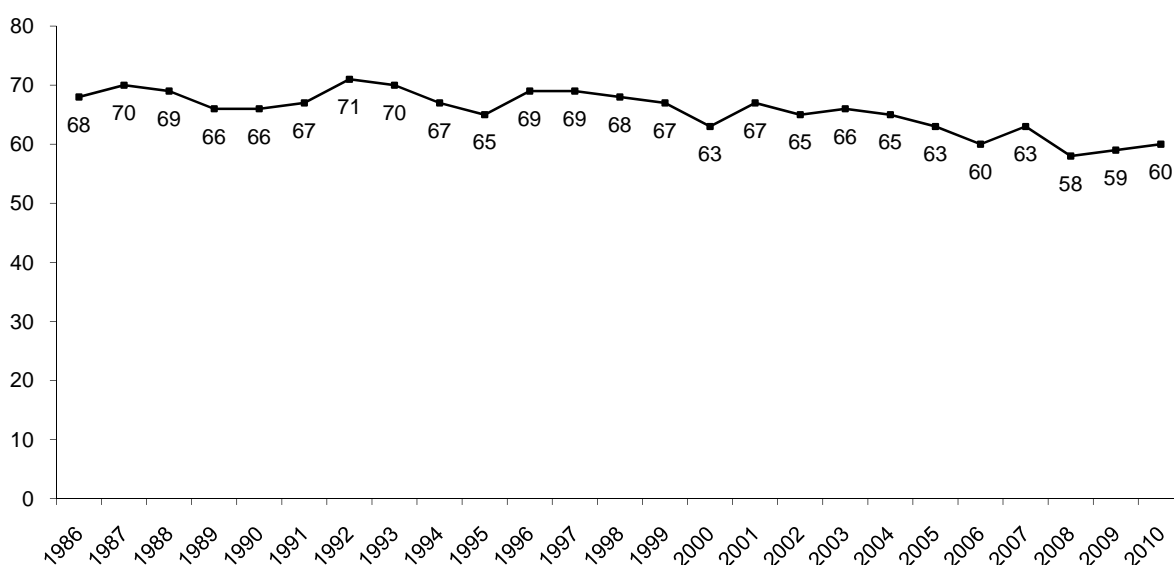
Riks-SOM-undersökningarnas upplägg, 1986–2010

År	Urvalsmetod	Antal formulär	Total urvalsstorlek	Medborgarskap	Åldrar
1986	Systematiskt sannolikhetsurval	1	2 500	Både sv. & utl.	15–75 år
1987–1998	"	"	"	Endast sv.	"
1989	"	"	"	Både sv. & utl.	"
1990–1991	"	"	"	Endast sv.	"
1992–1995	"	"	2 800	Både sv. & utl.	15–80 år
1996	"	"	2 841	"	"
1997	"	"	2 800	"	"
1998	"	2	5 600	"	16–80 år
1999	"	"	"	"	15–80 år
2000–2005	"	"	6 000	"	15–85 år
2006	"	"	6 050	"	"
2007	"	"	6 000	"	"
2008	"	"	6 000	"	"
2009	"	3	9 000	"	16–85 år
2010	Systematiskt sannolikhetsurval	3	9 000	"	16–85 år

Svarsfrekvens och bortfall

SOM-undersökningarna har sedan starten 1986 haft en relativt hög svarsfrekvens. För samhällsvetenskapliga postenkäter har svarsfrekvensen tidigare brukat ligga på mellan 60 och 70 procent, men det har under senare år blivit svårare att nå dessa nivåer. Figur ett illustrerar förändringen i svarsmönster för Riks-SOM-undersökningen år 1986–2010.

Svarsfrekvens i Riks-SOM-undersökningen, 1986–2010 (procent av nettourvalet)

Svarsfrekvensen (netto) för den senaste SOM-undersökningen 2010 är 60 procent; 60 procent för Riks-1, 60 procent för Riks-2, och 61 procent för Riks-3 (se tabell 2).

Svarande och bortfall i Riks-SOM-undersökningen 2010

	Riks-1	Riks-2	Riks-3	Totalt
Ursprungligt urval (brutto)	3 000	3 000	3 000	9 000
Bortdefinierade (naturligt bortfall)	238	242	227	707
Nettourval	2763	2764	2775	8302
Antal svarsvägrare/ej anträffade	1111	1111	1073	3295
Antal svarande	1652	1653	1702	5007
Svarsfrekvens (netto)	60%	60%	61%	60%

Kommentar: Med naturligt bortfall avses adress okänd, avflyttad; sjuk, institutionell vård; bortrest under fältperioden, studier/militärtjänstgöring på annan ort; ej svensktalande, ej kommunicerbar; bosatt/studerar/arbetar utomlands; förståndshandikappad; avliden.

De jämförelser som gjorts mellan svarspersonernas socioekonomiska sammansättning och befolkningens visar att Riks-SOM-undersökningens respondenter sammantaget speglar Sveriges befolkning mycket väl.

Åsikt om EU-medlemskapets konsekvenser inom olika samhällsområden 2010 (procent och konsekvensbalans)

Fråga: ”Vad anser du att medlemskapet i EU hittills inneburit för Sverige inom följande områden?”

	Stor förbättring	Viss förbättring	Varken förbättring eller försämring	Viss försämring	Stor försämring	Ingen uppfattning	Summa procent	Konsekvens- balans	Antal svar
Högre utbildning/forskning	4	28	31	3	2	32	100	+27	1 548
Möjligheten att påverka utvecklingen i EU	6	32	24	9	7	22	100	+22	1 549
Brottsbekämpningen	2	29	29	10	5	25	100	+16	1 552
Miljön	2	24	41	11	1	21	100	+14	1 553
Ekonomi	2	21	36	14	5	22	100	+4	1 548
Sysselsättningen	1	16	40	14	5	24	100	-2	1 533
Prisnivån på livsmedel	2	19	30	21	6	22	100	-6	1 553
Den sociala tryggheten	1	9	45	16	6	23	100	-12	1 539
Invandrare och flyktingar	1	9	38	15	11	26	100	-16	1 549
Den nationella självständigheten	1	5	28	30	15	21	100	-39	1 554

Kommentar: Samtliga personer som har besvarat intervjufrågorna ingår i procentbasen. Konsekvensbalansen anger andelen som anser att EU-medlemskapet har inneburit stor eller viss förbättring minus andelen som anser att EU-medlemskapet har inneburit stor eller viss försämring inom respektive område.

Data: Riks-SOM-undersökningen 2010. **Huvudforskare:** Sören Holmberg, tfn: 031-786 12 27, e-post: soren.holmberg@pol.gu.se

All data bearbetad av Frida Vernersdotter, SOM-institutet, Göteborgs universitet, frida.vernersdotter@som.gu.se

Åsikt om EU-medlemskapets konsekvenser inom olika områden 1997–2010 (konsekvensbalans)

Fråga: ”Vad anser du att medlemskapet i EU hittills inneburit för Sverige inom följande områden?”

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Högre utbildning/forskning	-	23	21	22	19	16	-	-	17	18	16	22	-	27
Möjligheten att påverka i EU	11	6	9	4	4	9	-	-	-	-	19	-	27	22
Företagens villkor*	32	20	17	26	9	13	13	-	6	12	-	19	-	-
Den militära säkerheten	10	7	0	6	6	11	6	-	-	-	14	-	16	-
Brottsbekämpningen	-35	-22	-23	-20	-14	-5	-13	-	-8	-2	-	2	16	16
Miljön	-14	-11	-10	-8	-6	-5	2	-	1	3	14	15	14	14
Ekonomi	-20	-19	-8	-4	-15	-16	-9	-	-14	-3	4	-4	-4	4
Jämställdheten	-9	-8	-3	-5	-7	-6	-	-	-	-	5	1	-1	-
Sysselsättningen	-19	-15	-2	7	-3	-4	-6	-	-21	-8	14	5	-3	-2
Prisnivån på livsmedel	10	16	15	12	1	-8	-2	-	25	21	6	-16	-	-6
Jordbruket	-9	-26	-32	-29	-19	-8	-4	-	-17	-10	-	2	-8	-
Alkoholpolitiken	-	-	-	-	-	-	-	-	-16	-10	-11	-10	-	-
Sociala tryggheten	-28	-19	-16	-19	-15	-15	-	-	-	-	-9	-13	-9	-12
Personliga integriteten på Internet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-14	-
Invandrare och flyktingar	-	-	-9	-12	-18	-22	-	-	-22	-18	-16	-18	-12	-16
Den nationella självständigheten	-49	-48	-46	-49	-44	-41	-	-	-	-	-37	-	-	-39

Kommentar: Samtliga personer som har besvarat intervjufrågorna (c:a 1 520–1 700 genom åren) ingår i procentbasen. Konsekvensbalansen anger andelen som anser att EU-medlemskapet har inneburit stor eller viss förbättring minus andelen som anser att EU-medlemskapet har inneburit stor eller viss försämring inom respektive område. Året 1997 innehöll enkätfrågan inget explicit ingen uppfattning-alternativ. * Företagens konkurrensmöjligheter 1997–2002

Data: Riks-SOM-undersökningen 1997–2010. *Huvudforskare:* Sören Holmberg, tfn: 031–786 12 27, e-post: soren.holmberg@pol.gu.se
Data bearbetad av Frida Vernersdotter, SOM-institutet, Göteborgs universitet, frida.vernersdotter@som.gu.se

Andel som anser att EU-medlemskapet har inneburit stor eller viss förbättring inom olika områden 1997–2010 (procent)

Fråga: ”Vad anser du att medlemskapet i EU hittills inneburit för Sverige inom följande områden?”

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Högre utbildning/forskning	-	28	26	25	23	22	-	-	23	22	20	27	-	32
Möjligheten att påverka i EU	34	31	30	29	26	29	-	-	-	-	34	-	38	38
Företagens villkor*	43	32	28	34	23	25	23	-	20	22	-	27	-	-
Den militära säkerheten	20	18	16	20	21	23	19	-	-	-	24	-	27	-
Brottsbekämpningen	7	10	8	8	13	18	14	-	16	18	-	21	29	31
Miljön	12	10	11	12	13	12	17	-	18	19	23	27	25	26
Ekonomi	16	15	19	21	15	13	17	-	17	20	23	19	20	23
Jämställdheten	6	5	7	6	6	5	-	-	-	-	13	10	9	-
Sysselsättningen	10	12	15	19	14	13	12	-	9	12	24	20	16	17
Prisnivån på livsmedel	35	36	34	30	24	19	20	-	41	35	27	20	-	21
Jordbruket	27	16	12	16	16	21	24	-	19	20	-	26	20	-
Alkoholpolitiken	-	-	-	-	-	-	-	-	19	17	16	15	-	-
Sociala tryggheten	3	3	4	3	4	4	-	-	-	-	8	7	9	10
Personlig integritet på internet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Invandrare och flyktingar	-	-	6	6	6	5	-	-	7	8	7	9	10	10
Den nationella självständigheten	3	2	3	2	3	3	-	-	-	-	5	-	-	6

Kommentar: Samtliga personer som besvarat frågorna (inklusive svaret ”ingen uppfattning”) ingår i procentbasen. Året 1997 innehöll enkätfrågan inget explicit ingen uppfattning-alternativ. * Företagens konkurrensmöjligheter 1997–2002.

Data: Riks-SOM-undersökningen 1997–2010. *Huvudforskare:* Sören Holmberg, tfn: 031–786 12 27, e-post: soren.holmberg@pol.gu.se

Data bearbetad av Frida Vernersdotter, SOM-institutet, Göteborgs universitet, frida.vernersdotter@som.gu.se

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen nationella och lokala frågeundersökningar och anordnar seminarier på temat Samhälle, Opinion och Medier.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.som.gu.se

